

การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุชาวมุสลิมในชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมและการพัฒนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2556

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุชาวมุสลิมในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร

SELF CARE OF ELDERLY MUSLIMS: AN EVIDENCE FROM ONE COMMUNITY IN BANGKOK METROPOLITAN

วรรณภา อารีย์ 5136864 LCCU/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมและการพัฒนา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, ปร.ด., เสาวภา พรศิริพงษ์, ปร.ด., อารี จำปากลาง, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจภาวะสุขภาพทางกาย สุขภาพจิตและสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุมุสลิม และศึกษาวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุสามระดับ คือบุคคล ครอบครัว และชุมชน รวมถึงบทบาทของศาสนาอิสลามที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุมุสลิมที่อาศัยในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้สูงอายุมุสลิมที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 130 คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลหลักในครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา

ผู้สูงอายุมุสลิมในการศึกษานี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (สัดส่วน 6:4) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยต้น (ร้อยละ 53) และเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 64.9) ยังคงประกอบอาชีพ ผลการสำรวจภาวะสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุมุสลิมส่วนใหญ่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองทั้งหมด แต่มีค่าดัชนีมวลกายที่เข้าข่ายเป็นโรคอ้วนถึงร้อยละ 32.3 และมีโรคประจำตัวอย่างน้อยหนึ่งโรค โดย เป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด (ร้อยละ 39.2) การคัดกรองสุขภาพจิตทางด้านอารมณ์ พบว่า ผู้สูงอายุมุสลิมส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.6 มีความสุข ไม่ได้รู้สึกซึมเศร้าหรือท้อแท้ใจ ส่วนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมุสลิมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนนั้นพบว่า ศาสนามีบทบาทต่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนมุสลิม โดยผู้สูงอายุมุสลิมได้นำหลักศาสนาไปใช้ในการดูแลสุขภาพจิตและสุขอนามัยตนเอง และคำสอนทางศาสนาเกี่ยวกับหน้าที่ของบุตรหลานและสมาชิกในสังคมมุสลิมที่ควรปฏิบัติต่อผู้สูงอายุยังมีบทบาทต่อการดูแลสุขภาพของครอบครัวและชุมชน อย่างไรก็ตามการศึกษานี้พบพฤติกรรมบางอย่างที่สะท้อนถึงการดูแลสุขภาพที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอยู่บ้าง และอาจเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุปัญหาสุขภาพที่พบในผู้สูงอายุมุสลิม ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และการบริโภคอาหารที่เน้นเพียงเครื่องหมayasaลา แต่ไม่ได้คำนึงถึงหลักคำสอนอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสมรวมทั้งการไม่ออกกำลังกาย

หลักคำสอนของศาสนาอิสลามสอดคล้องกับการดูแลสุขภาพที่ดีทั้งกาย จิต และสังคม หากได้นำหลักศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้กับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุชาวมุสลิม

คำสำคัญ: การดูแลสุขภาพ/ ผู้สูงอายุ/ ศาสนา/ มุสลิม/ ชุมชนเมือง

SELF CARE OF ELDERLY MUSLIMS: AN EVIDENCE FROM ONE COMMUNITY IN BANGKOK METROPOLITAN

WANNAPA AREE 5136864 LCCU/M

M. A. (CULTURE AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: KWANCHIT SASIWONGSAROT, Ph.D., SAOWAPA PORNSIRIPHONGSE, Ph.D., AREE CHEMPAKLAY, Ph.D.

ABSTRACT

This mixed methods research aims to (1) investigate the physical and mental health as well as the daily activities of elderly Muslims, and (2) explore the role of the Islamic religion on self-care practices of elderly Muslims at the individual, family and community level. The data was obtained from 130 elderly Muslims aged 60 years and over residing in one Muslim community in the Bangkok Metropolitan, and other key informants including family members, community leaders, and religious leaders.

The proportion of female elderly was greater than male elderly with a ratio of six to four. Most of participants were in the age range 60-69 (53%) over a half of them continued to work (64.9%). Results from the health survey revealed that the majority of elderly Muslims were able to perform daily activities on their own. However, there was 32.3% of elderly were considered obese and most of elderly reported of having at least one type of chronic disease such as hypertension and diabetes. Hypertension was the most common among the elderly (39.2%). Depressive symptoms screening showed that mental health status of most elderly Muslims was normal (94.6%). In addition, this study found that religion had an impact on the self-care practices at all levels. Elderly individuals used religious principles to take care of their mental health and personal hygiene. Religious teachings also played important roles for family and community members in taking care for the elderly. However, the research found certain behaviors that did not conform to the Islamic teachings such as smoking, drinking alcohol, and lack of exercise. This kind of behavior may partly regarded as causes of the health problems among the elderly. Moreover, consumption behavior of elderly Muslims concerned only with halal signs, regardless of the religious teachings on appropriate food consumption.

As Islamic teachings are concordant with physical, mental, and social well-being of the elderly, it is worthiness to apply religious teachings to self care practices for elderly Muslims.

KEY WORDS: SELF CARE/ ELDERLY / RELIGION / MUSLIM / URBAN COMMUNITY

119 pages